

Kannabis huumausainevalvonnan silmin

Katja Pihlainen, Sanna Hyttinen / Julkaistu 4.3.2020

© GettyImages/Nastco

Useimmat Suomen kansallisessa huumausainelainsäädännössä olevat kannabista koskevat rajoitukset ja lupamenettelyt tulevat suoraan YK:n yleissopimusten vaatimuksista. Yleissopimukset eivät kuitenkaan estä soveltamasta kansallisella tasolla tiukempia rajoituksia kuin, mitä sopimuksissa säädetään. Suomen lainsäädäntö ei salli kannabiksen viljelyä lääkkeelliseen käyttöön.

Kannabis on Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) vuoden 1961 huumausaineyleissopimuksella kansainvälisesti valvottu, maailman yleisimmin käytetty huumausaine. YK:n julkaiseman maailman huumausaineraportin mukaan kannabista käytti huumausaineena vuonna 2018 arviolta 188 miljoonaa ihmistä. Kannabiksen psykoaktiivinen ainesosa tetrahydrokannabinoli (THC) on sisällytetty erikseen toiseen huumausaineita listaavaan YK:n yleissopimukseen eli vuoden 1971 yleissopimukseen psykotrooppisista aineista.

YK:n yleissopimuksissa huumausaineeksi katsottujen aineiden ja kasvien – kuten kannabiksen (*Cannabis sativa* L.) – tuotanto, valmistaminen, vienti, tuonti, jakelu ja kauppa on luvanvaraista ja rajattu lääke- ja tutkimustarkoituksiin. Kannabista tai muita huumausaineita sisältäviä lääkkeitä valvotaan tiukemmin kuin niitä lääkkeitä, jotka eivät sisällä huumausaineita. Useimmat Suomen kansallisessa huumausainelainsäädännössä olevat kannabista koskevat rajoitukset ja lupamenettelyt tulevat suoraan YK:n yleissopimusten vaatimuksista.

Fimea voi myöntää lupia lääkkeellisiin- ja tutkimustarkoituksiin sekä seuraa kulkua ja kulutusta

Suomessa Fimea on huumausainelain mukainen toimivaltainen lupaviranomainen. Fimea voi myöntää lääkealan toimijoille ja tutkimuslaitoksille kannabiksen tuonti-, vienti-, valmistus- ja käsittelylupia kannabiksen lääkkeellisiin sekä tieteellisiin ja tutkimuksellisiin tarkoituksiin.

Huumausainevalvonta on rajat ylittävää yhteistyötä. Huumausaineille tarkoitetut lupamenettelyt ovat käytössä myös EU:ssa jäsenmaiden välillä. Niinpä esimerkiksi pienenkään THC-määrän liikkuvuus ei ole Euroopan unionissa vapaata. Fimea seuraa oman toimivaltansa puitteissa kannabista sisältävien lääkkeiden kulkua ja kulutusta ja raportoi niistä edelleen kansainväliselle huumausaineiden valvontalautakunnalle (INCB).

Suomen lainsäädäntö ei salli kannabiksen viljelyä lääkkeelliseen käyttöön

Kannabiskasvin (*Cannabis Sativa L.*), sen osien sekä psykoaktiivisesti vaikuttavan tetrahydrokannabinolin (THC) valvontaa ohjeistetaan alussa mainituissa huumausaineita koskevissa yleissopimuksissa sekä niiden eri huumausainelistoissa. Valvontakehys on monimutkainen. Yleissopimukset eivät estä soveltamasta kansallisella tasolla tiukempia rajoituksia kuin, mitä sopimuksissa säädetään.

Yleissopimuksessa on säädetty erikseen sekä huumausaineiden valmistuksesta että kannabiksen viljelystä lääkkeelliseen käyttöön ja viljelyn valvonnasta.

Maissa, joissa kannabiksen viljely lääkkeelliseen käyttöön on sallittua, on kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetty yleissopimuksessa kuvatut menettelyt valvonnan järjestämisestä. Tämä tarkoittaa, että maahan on perustettu viljelyyn, sadon ja jakelun hallinnointiin tarkoitettu viranomaistoimija.

Suomessa tällaisia menettelyjä ei ole sisällytetty lainsäädäntöön ja kannabiksen viljely lääkkeiden valmistusta varten ei siten ole Suomessa sallittua.

Kansainvälinen huumausainevalvonta huomioi lisääntyneen tutkimusnäytön

Eri maissa on erilaisia yleissopimuksien tulkintoja kannabiksen lääkkeellisestä ja ei-lääkkeellisestä käytöstä sekä hampun viljelystä ja sadon käytöstä.

Tutkimustiedon karttuessa ja markkinoiden muuttuessa yleissopimuksia ja niiden tulkintoja voidaan yhteistyössä tarkentaa. Maailman terveysjärjestö (WHO) on tammikuussa 2019 julkaistuilla suosituksillaan tavoitellut myös selkeyttä kannabiksen ja sen eri osien kansainväliseen huumausainevalvontaan. Yleissopimuksessa säädetään kannabiksen valvonnasta useammassa kohdassa, joten suosituksiin liittyy teknisiä ja juridisia haasteita.

Suosituksot perustuvat tieteelliseen tutkimusnäyttöön kannabiksen mahdollisista lääkkeellisistä hyödyistä ja kansanterveyshaitoista. Näytön perusteella WHO muun muassa esittää, että kannabis säilytetään tiukimmassa kansainvälisessä valvonnassa, koska kannabiksen väärinkäytöstä on seurannut maailmanlaajuisesti huomattavia kansanterveyshaittoja.

Samalla kuitenkin suositetaan, että kannabis ja kannabishartsit poistettaisiin huumausaineyleissopimuksen luettelosta IV. Tässä luettelossa on listattu huumausaineita, joita pidetään erityisen vaarallisina ja haitallisina (kuten useita fentanyylijohtannaisia) ja joilla on vain hyvin vähän lääkkeellistä käyttöä. Luettelosta poistaminen ei tarkoita kannabiksen aseman muuttumista huumausaineena, mutta se voi joissain maissa edistää esimerkiksi lääketutkimusta ja tutkimusta kannabiksen haitoista. Luettelosta poistaminen ei velvoita jäsenmaita edistämään kannabiksen käyttöä lääkkeenä.

Päätöksen huumausaineyleissopimusten luetteloiden muuttamisesta tekee YK:n huumausainetoimikunta (CND). Euroopan unionin jäsenmaat olivat valmistautuneet äänestämään suosituksista maaliskuussa 2020 järjestettävässä kokouksessa. Äänestämistä päätettiin kuitenkin siirtää joulukuulle 2020. Suomen huumausainelainsäädäntöön ei ole odotettavissa sellaisia vaikutuksia, jotka muuttaisivat kannabiksen lääkkeellisen käytön mahdollisuuksia tai rajoituksia.

Säädökset

Huumausainevalvonnan perustan muodostavat kansainväliset yleissopimukset

Vuoden 1961 huumausaineyleissopimus

- Yleissopimus sisältää mm. keskeisiä määritelmiä.
- Yleissopimuksessa määritellään myös huumausaineiden valvonnan vähimmäistasoa. Kansallisesti on mahdollista ylläpitää kireämpää sääntelyä.

Vuoden 1971 psykotrooppisia aineita koskeva yleissopimus

- Yleissopimuksessa mm. määritellään THC kansainvälisen valvonnan alaan kuuluvaksi psykotrooppiseksi aineeksi.

Wienin yleissopimus huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan vuodelta 1988

- Yleissopimus sisältää mm. rangaistavaksi säädettyjen tekojen määritelmiä.

Keskeiset kansalliset säädökset

Huumausainelaki (373/2008)

- Huumausainelaki sisältää mm. kansallisen huumausaineen määritelmän sekä sääntelee miten ja millaisiin tarkoituksiin Fimea voi myöntää huumausaineen valmistus-, käsittely-, maahantuonti- ja vientilupia.
- Huumausainelaissa säädetään myös Fimean toimivallasta ja tehtävistä huumausainevalvonnessa.

Lääkelaki (395/1987)

- Lääkelaki sisältää mm. säännökset siitä, koska kannabista tai siitä johdettuja aineita voidaan pitää lääkkeinä. Lääkelaista löytyy myös erityislupia koskeva säännös.

Valtioneuvoston asetus huumausaineiden valvonnasta (548/2008)

- Asetuksessa säädetään mm. huumausainelain mukaisesta lupahallinnosta sekä luvanvaraisesta toiminnasta ja sen valvonnasta.
- Asetuksessa on säädökset mm. tuonti- ja vientiluvista sekä toimijoiden huumausaineita koskevasta kirjanpidosta.

Valtioneuvoston asetus huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista (543/2008)

- Asetus sisältää nimensä mukaisesti listat Suomessa huumausaineina pidettävistä aineista, valmisteista ja kasveista.
- Asetukseen sisältyviä listoja on muutettu useaan kertaan, viimeksi asetuksella 806/2019.

EU-säädöksiä

Neuvoston puitepäätös 2004/757/YOS, tehty 25.10.2004, laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamisesta

- Neuvoston puitepäätös sisältää mm. kaikille EU:n jäsenvaltioille yhteisen huumausaineen määritelmän.

Katja Pihlainen

FT
Ylitarkastaja, Fimea

Sanna Hyttinen

OTM
Lakimies, Fimea

LISÄÄ AIHEESTA

Cannabis sativa L.

Huumausainevalvonnalla edistetään terveyttä ja hyvinvointia

Mitä uutta kivunhoidossa?